

Arkeol. os. 474/22.11.1995

nyt 1000 00 2328

MIKKELIN MLK KYYHKYLÄNNIEMI
PORRASSALMEN PELTO - KAIVAUS
RAUTAKAUTISELLA IRTOLÖYTÖALUEELLA
KESÄ - HEINÄKUUSSA v. 1993

Hannu Poutiainen

SISÄLTÖ	Sivu
Tutkimuskohde	2
Kenttätyöt vuonna 1993	3
Kaivauksen toteutus	3
Kaivauksen kulku ja kaivausmenetelmät	4
Löydöt, kulttuurikerrokset ja rakenteet	6
Yhteenvedo	15
Kirjallisuus	19
Liite 1 Kuva- ja negatiiviluettelo	20
2 Karttaliitteet	21
3 Mv-valokuvat	30
4 Kopio rahakammion luettelosta 93070	35

Kertomus on arkeol.os. top.arkistossa myös 3,5" levykkeellä
TEKO-asiakirjana KYY93, käyttäjätunnus MV

Tutkimuskohde**MIKKELIN MLK KYYHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO**

Tutkimusalueen peruskoordinaatit
pk 3142 04 Porrassalmi 1987
x 6836 10
y 3615 50
z 82

KUNTA: Mikkelin mlk

KYLÄ: Kyyhkylänniemi

TILA: Kyyhkylä Rno 1:118

MAANOMISTAJA v. 1993: Sotainvalidien Veljesliitto ry
Kasarmik. 34, 00130 Helsinki
90 - 177 003

VUOKRAVILJELIJÄ v. 1993: Seppo Suominen
Porrassalmi, 50100 Mikkelä
955 - 176 675

YMPÄRISTÖNKUVAUS:

Tutkimusalue sijaitsee Mikkelin tuomiokirkosta noin seitsemän kilometriä eteläkaakkoon, Kyyhkylänniemen eteläosassa. Kyyhkylänniemi on kapean, saaristoisen ja mutkikkaan Saimaaseen kuuluvan vesiväylän varrella. Niemi on topografialtaan varsin 'selvärajainen' alue: harju rajaa sitä lännessä ja vesistö ympäröi sitä kaikilta muilta ilmansuunnilta. Alueella on joitakin kallio-paljastumia, mutta korkokuva on suhteellisen loivapiirteinen. Maalajeja tutkimusalueella on hiekka, hieta, hiesu, hiesu/savi.

LÖYDÖT:

KM 28017: 1-1940; rahakammio 93070: 1-2

AIEMMAT LÖYDÖT:

KM 10476, 10629, 10814, 10862, 18994, 21460, 25712, 25715, 25716, 26914, 26595; KM 92016

TUTKIMUKSET:

Leppäaho 1937, 1938 kaiv., Sarasmo 1938 inv., Huurre 1972 tark., Poutiainen 1990 tark., 1991 koekaivaus

KENTTÄTYÖT v. 1993

Kenttätyöt Mikkelin mlk:n Kyyhkylänniemessä toteutettiin museoviraston toimesta ja valtion velvoitettyölistämishojelman puitteissa. Kaivauksenjohtajana toimi hum. kand. Hannu Poutiainen, kartanpiirtäjänä hum. kand. Sirpa Leskinen ja tutkimusavustajana fil.yo. Mari Karjalainen. Kaivajat olivat pitkäaikaistyöttömiä ja heidän määränsä työmaalla vaihteli ollen keskimäärin puolen tusinan verran. Eräinä päivinä oli mukana myös Suur-Savon museon henkilökuntaa ja Mikkelin harrastaja-arkeologeja.

Kesä-heinäkuussa suoritettut maastotyöt painottuivat Kyyhkylän kuntoutussairaalan eteläpuoliselle peltoalueelle, nk. Porrassalmen pellolle.

Porrassalmen pelto valittiin tutkimusalueeksi kesällä 1991 tehdyn prospektoinnin perusteella, jossa oli saatu viitteitä aiemmin löytymättömistä kiinteistä muinaisjäänöksistä, mm. mahdollisesta pronssinvalantapaikasta (tutkimusalue 2).

KAIVAUKSEN TOTEUTUS v. 1993

Peruslinja ja korkeuskiintopisteen sijainti

Peruslinja paalutettiin suuntaan 0g (kompassilukema, 400/400) käyttäen 1 m:n mittaisia puupaaluja. Peruslinjan suunta katsottiin suuntimakompassilla linjakeppejä apuna käyttäen. Paalujen väliset etäisyydet mitattiin 30 ja 50 m:n nauhamitoilla kunkin paalun lounaiskulmasta; maaston korkeuserojen aiheuttamia mahdollisia vääristymiä mittauksissa ei korjattu.

Suoraankulmaan suhteessa peruslinjaan paalutettiin itä-länsi-suuntainen apulinja käyttäen apuna kulmaprismaa. Muut koordinaatistoon lisätyt linjat mitattiin em. peruslinjan ja apulinjan avulla.

Koordinaatiston kiinnitys: Koordinaatisto kiinnitettiin Kyyhkylän kuntoutussairaalan päärakennukseen (ks. liitteenä oleva kartta kaivausalueen kiinnityksestä).

Korkeuskiintopisteen sijainti ja korkeus merenpinnasta: "Ei-pysyväiseksi" katsottava kiintopiste sijaitsi peltoalueella. Sen korkeus oli 82.11 m mpy, kojeen lukema 134.

KAIVAUKSEN KULKU JA KAIVAUSMENETEMÄT

Tutkimusalue 2 "haravoitiin" järjestelmällisesti metallinilmaisimella ja lisäksi siellä tehtiin pintapoiminta. Pääosa löydöistä saatiin detektorilla, minkä vuoksi metalliartefaktit ovat ylliedustettuina tässä pellon pintakerroksessa.

Lisäksi on huomattava, että tämä kerros (peltomultakerros 1) kattaa laajemman alueen kuin varsinainen kaivausalue. Löydöt on otettu kuitenkin talteen kaivausalueen koordinaatiston mukaisesti. Niille kohdin, joista detektorilla ja pintapoiminnalla saatiin eniten löytöjä, paalutettiin kaivausalue (alue 2). Apuna käytettiin myös maanäyttekairaa ja v. 1991 koekuopista tehtyjä havaintoja.

Paalutuksen ja pintavaaituksen jälkeen ryhdyttiin peltomultaa poistamaan lapiolla noin 15 cm syvyyteen asti. Tätä lapiolla kaivettua maa-ainesta (peltomultakerros 1) ei seulottu. Se johtui yhtäältä työekonomisista seikoista ja toisaalta siitä, että tämä maanviljelyn yhteydessä lukemattomia kertoja sekoittunut kerros oli tutkittu detektorilla. Mainittakoon, että koneelliseen pintamaan poistoon ei turvauduttu, koska peltoalue oli sokerijuurikkalla.

Tämän jälkeen kaivamista jatkettiin etupäässä tasakärkisillä lapiolla (peltotomultakerros 2) 25 cm syvyyteen pellon pinnasta.

Ennen kaivamista alue käytiin kuitenkin läpi detektorilla. Tämä tehtiin sen takia, että kuivaseulassa oli lähes mahdoton huomata esim. pientä, mullan peittämää pisaranmuotoista pronssiartefaktia. Kaikki kaivettu maa-aines seulottiin kuivaseuloilla (silmä-koko 8 ja 10 mm). Löydöt otettiin talteen 1x1 m ruuduissa.

Seuraavassa vaiheessa kaivamista jatkettiin (peltomultakerros 3), kuten edellä, mutta tarvittaessa käytettiin myös lastaa. Tarkoituksena oli löytää kyntökerroksen ja häiriintymättömän kulttuurikerroksen - tai vaihtoehtoisesti häiriintymättömän maannoksen - vaihettumiskohta. Tämä (taso 1) sijaitsi noin 30 cm pellonpinnan alapuolella. Ennen kaivamista alue käytiin kuitenkin läpi detektorilla. ja ne paikat, joista saatiin signaali, merkittiin tikulla. "Haravoinnin" jälkeen osattiin varautua siihen, että kaivauskerroksesta saattoi olla tulossa metalliartefakteja.

Tason 1 jälkeen tuli ensimmäinen varsinainen kaivauskerros (kerros 1), joka oli enimmäkseen häiriintymätön. Se kaivettiin pääosin lastoilla, mutta sopivissa kohdissa myös tasakärkisillä lappioilla. Myös tämän kerroksen osalta kaivausalue tutkittiin ensin metallinilmaisimella ja signaalin antaneet kohdat merkittiin. Näin meneteltiin jatkossakin. Seulasta poimitut artefaktit otettiin talteen 1x1 m ruuduissa, mutta kaivettaessa varsinkin kiveysten löydöille annettiin tarkemmat koordinaatit ja kiveyksen numero.

Taso 2 sijaitsi pellonpinnasta noin 40 cm. Tämän alapuolista kulttuurikerrosta voidaan pitää häiriintymättömänä, paitsi kaivausaluetta suurinpiirtein luode-kaakko -suunnassa halkoneen resein kaivannon suhteen. Ns. massalöydöt ja seulasta löydetyt artefaktit otettiin nyt talteen 0.5 x 0.5 m alalta kustakin kaivausruudusta (koordinaatit tämän "pikkuruudun" keskeltä), muille annettiin tarkemmat koordinaatit; lisäksi löytöpussiin merkittiin, mikäli löydöt olivat peräisin tietystä rakenteesta. Näin meneteltiin löytöjen suhteen tästä eteenpäin ts. erilliset rakenteet, lähinnä kiveykset, pyrittiin tutkimaan ja dokumentoimaan omina yksiköinä.

Taso 3 sijaitsi pellonpinnasta noin 45 cm alaspäin, ja tällä tasolla kulttuurimaa-alueet kiveyksineen erottuivat selvästi ympä-

rillä olleesta häiriintymättömästä kivennäismaasta. Tämän alapuolisen kerroksen (kerros 3) löydöt otettiin talteen samalla tavalla kuin kerroksesta 2. Toisen kaivauskerroksen jälkeen kaivettavaa kulttuurikerrosta oli kuitenkin jäljellä enää lähinnä kiveyksissä ja niiden ympärillä. Tämän takia kaivettava pinta-ala, josta löydöt ovat peräisin, supistui alkuperäisestä 92 neliöstä noin 18 neliömetriin.

Kolmannen kerroksen jälkeen kaivausalue oli kaivettu pohjaan: ainoastaan kiveys 8 (kerrokseen 4) ja läikkä 1 (kerrokseen 6) jatkuivat syvemmälle.

LÖYDÖT, KULTTUURIKERROKSET JA RAKENTEET

Peltomultakerros 1

Pintapoiminnalla ja erityisesti metallinilmaisimella tutkittiin tulevan kaivausalueen ympäriltä noin 6000 neliömetrin suuruinen ala. Tämä ulottui kaivausalueen pohjoispuolelle noin 30 m ja eteläpuolelle noin 20 m; lännessä vastaavasti nelisenkymmentä ja idässä viisikymmentä metriä. Prospektointia hankaloitti paikoin reheväkin sokerijuurikaskasvusto,

Johtuen käytetyistä menetelmistä, joilla ylintä peltomultakerrosta tutkittiin - sitähän ei siis seulottu kaivausalueenkaan kohdalla - useimmat löydöistä ovat metalli- ja nimenomaan pronssiartefakteja.

Valtaosa pronssiartefakteista on tuollaisia peukalonkynnen kokoisia pronssilevyn palasia, 105 kappaletta. Edelleen löytyi 7 kappaletta rullattua pronssilevyä, 24 pisaranmuotoista pronssiartefaktia ja 28 sulanutta pronssikappaletta. Lisäksi kerättiin talteen 22 esineen katkelmaa, joista osa lienee peräisin yhdestä tai useammasta astiasta.

Selvästi tunnistettavia pronssiesineitä ovat kaksi kankiketjun nivelosaa (KM 28017: 10, 104), puukon tupen hela (: 112), pieni hihnasolki (: 149), soljen neula (: 217), haaraniitti (: 64) ja pronssirenkaat (: 113, 126, 214). Rautaesineistä voidaan maini-

ta avaimen katkelma (: 42) ja mahdollisen veitsen teräosa (: 61). Muita löytöjä edustavat mm. kuopin koristeltu saviastian pala (: 65) ja kolme kappaletta piitä, joista yksi iskos.

Peltomultakerros 2

Toinen peltomultakerros (15 - 25 cm pellon pinnasta) rajoittui varsinaiselle kaivausalueelle, joka oli laajuudeltaan 92 neliömetriä. Tämäkin kerros oli vielä myöhemmän maankäytön yhteydessä pahoin sekoittunut. Kaikki kaivettu maa-aines kuitenkin seulottiin ja löydöt otettiin talteen 1x1 m ruuduissa. Johtuen käytetyistä kaivausmenetelmistä löytöjen kirjo on selvästi laajempi kuin ylimmässä kerroksessa.

Pronssiartefakteja saatiin kuitenkin myös tästä kerroksesta runsaasti. Pieniä, kynnen kokoisia pronssilevyn palasia löytyi 31, rullattua levyä kaksi, pisaranmuotoisia kappaleita seitsemän ja sulaneita pronssinkappaleita kuusi. Pieniä pronssiesineen katkelmia kerättiin tusinan verran; osa näistä on ilmeisesti astiasta, osa niittikappaleita.

Selvästi tunnistettavia pronssiesineitä löytyi vain yksi: fragmentaarinen ja vääntynyt solki (KM 28017: 321), jonka puoliympyrän muotoinen kehä on koristeltu poikittaisin viivoin.

Rautaesineistä voidaan mainita lukon jousiosa (: 587), jossa on kaksi joustavaa liuskaa, sekä ruodollinen kaarevaselkäinen veitsi (: 607). Huomion arvoisia saattavat olla myös vartaanomaiset esineet ja niiden katkelmat (: 346, 485, 505, 631).

Sinänsä kiinnostava löytö on myös luukamman katkelma (: 220), nähtävästi kaksipuolisesta kammasta. Piikit puuttuvat, mutta toisessa päässä on niide jäännöksiä. Katkelman keskiosassa on koristeluna kaksi horisontaalia viivaryhmää, molemmissa neljä uurrettua viivaa.

Saviastian paloja 2. peltomultakerroksesta löytyi 128, joista valtaosa on karkeapintaisia ja kivimurskasekoitteisia. Reunapaloja on puolentusinaa (: 337, 374, 621, 659, 689), joista yksi

(: 526) uurrekoristeltu. Uurrekoristeltuja kylkipaloja kerättiin yhdeksän (: 291, 353, 365, 396, 510, 577, 599, 685, 690), ja lisäksi löytyi yksi (: 473) karkea naarmupintainen kylkipala.

Savikiekon katkelmia tuli yksi (: 440) ja muita saviesineen katkelmia neljä, joista 2 koristettomia (: 472, 525) ja 2 mahdollisesti pistekoristeltuja (: 467). Mahdollisia saviesineen katkelmia on lisäksi puolenkymmentä.

Piitä löydettiin 20 kappaletta, joista 12 iskoksia. Lisäksi löydettiin runsaasti palanutta savea ja kuonaa sekä palamatonta ja palanutta luuta.

Selvästi resenttejä löytöjä tuli varsin vähän, mm. lasinsiru, kolme palaa posliinia, pari kappaletta punasavikeramiikkaa ja puolenkymmentä rautanaulaa.

Peltomultakerros 3

Kolmas peltomultakerros (25 - 30 cm pellon pinnasta) rajoittui varsinaiselle kaivausalueelle. Tämä kerros oli osittain säilynyt mutta kuitenkin osin myöhemmän maankäytön yhteydessä sekoittunut, minkä vuoksi löydöt otettiin edelleen talteen 1x1 m ruuduissa.

Pronssiartefakteja saatiin tästäkin kerroksesta. Pieniä, kynnen kokoisia pronssilevyn palasia löytyi 31, pisaranmuotoisia kappaleita 17 ja sulaneita pronssinkappaleita 10. Pieniä pronssiesineen katkelmia kerättiin kahdeksan. Selvästi tunnistettavia pronssiesineitä löytyi vain yksi: yhdestä suikaleesta taivutettu haaraniitti (KM 28017: 798).

Rautaesineistä mainittakoon kaksi vartaanomaista esinettä (: 734, 935. Muista artefakteista ansaitsee erityistä huomiota luuesineen katkelma (: 704), joka on ilmeisesti lusikan varresta. Sen koristeena on kaiverrettua nauhaornamentiikkaa, ja reunat ovat aaltomaiset.

Saviastian paloja 3. peltomultakerroksesta löytyi 31, joista suuri osa on karkeapintaisia ja kivimurskasekoitteisia. Reunapa-

loja on yksi (: 984) ja uurrekoristeltuja kylkipaloja viisi (: 705, 724, 870, 950, 951. Lisäksi löytyi kolme mahdollista saviesineen katkelmaa.

Piitä löydettiin 10 kappaletta, joista viisi iskoksia. Lisäksi löydettiin runsaasti palanutta savea ja kuonaa sekä jonkin verran palamatonta ja palanutta luuta.

Resenttejä löytöjä tuli vähän, mm. neljä palaa posliinia, pari kappaletta punasavikeramiikkaa ja seitsemän lasinsirua.

Kerros 1 ja taso 1

Ensimmäinen jokseenkin häiriintymätön kerros sijaitsi tason 1 alapuolella, noin 30 - 40 cm pellonpinnasta. Kyntöauran viillot erottuivat tasolla 1 vaaleammasta kivennäismaasta luode-kaakko ja lounas-koillinen - suuntaisina, tummempina humusmaata sisältävinä juonteina.

Kulttuurimaa-alueiden kohdalla auranviiltoja ei erottanut, mutta oli kuitenkin em. havaintojen perusteella pääteltävissä, missä kohtaa aurankärki oli sekoittanut kulttuurikerroksia ja rikkonut kiveyksiä. Säilyneet kiveykset kulttuurimaa-alueineen tulivat tällä tasolla näkyviin - joskin vielä hieman epämääräisinä - ja kullekin kiveykselle annettiin juokseva numero dokumentointia varten siinä järjestyksessä kuin ne tulivat esiin.

Seulasta poimitut artefaktit otettiin talteen 1x1 m ruuduissa, mutta kaivettaessa varsinkin kiveysten löydöille annettiin tarkemmat koordinaatit ja kiveyksen numero.

Pronssiartefakteja saatiin tästä kerroksesta seuraavasti. Pieniä pronssilevyn palasia 26, rullattua levyä yksi, pisaranmuotoisia kappaleita yksi ja sulaneita pronssinkappaleita kaksi kappaletta. Pieniä pronssiesineen katkelmia löytyi kolme.

Selvästi tunnistettavia pronssiesineitä löytyi muutama. Kiintoisin niistä lienee spiraaliketjunktaja KM 28017: 1150). Siinä on kaksi spiraalipyörylää vierekkäin, joiden yläpuolella keskellä lenkki ja alapuolella kolme pienempää lenkkiä. Muut esineet

ovat kolme käyttämätöntä haaraniittiä (: 1118, 1242, 1376).

Rautaesineitä edustavat esim. mahdollinen sarana (: 1085) ja kolme varrasmaista esinettä (: 1171, 1284, 1381). Luuesineen katkelmia on kaksi tai kolme (: 1077, 1080, 1237).

Saviastian paloja 1. kerroksesta löytyi 51, enimmäkseen karkeapintaisia ja kivimurskasekoitteisia. Reunapaloja on seitsemän (: 1126, 1186, 1248, 1249, 1285, 1286, 1389) ja leveällä uurteella koristeltuja kylkipaloja yksi (: 1172). Mahdollisia saviesineen katkelmia löytyi neljä.

Piitä löydettiin viisi kappaletta, joista neljä on iskoksia, kvartsia viisi kappaletta, joista yksi iskos. Lisäksi löydettiin runsaasti palanutta savea ja kuonaa sekä jonkin verran palamantonta ja palanutta luuta.

Resenttejä löytöjä tuli erittäin vähän, ainoastaan yksi posliininsiru, ja sekin myöhemmän kaivannon tuntumasta.

Kerros 2 ja taso 2

Kerros 2 sijaitsi tason 2 alapuolella, noin 40 - 45 cm pellonpinnasta. Kulttuurikerrosta voidaan muuten pitää häiriintymättömänä paitsi kaivausalueen poikki kulkeneen kaivannon suhteen. Tasolla 2 kiveykset kulttuurimaa-alueineen erottuivat selvästi ympäristön vaaleammasta kivennäismaasta.

Kiveys 1 sijaitsi kaivausalueen länsireunassa (noin 308/500) jääden ilmeisesti suurimmaksi osaksi kaivausalueen ulkopuolelle. Sitä oli näkyvissä 0,25 x 1 m kokoinen, pyöreähkö alue, josta tuli mm. kuonaa ja palanutta luuta. Kiveys 2 epämääräisen muotoisine kulttuurimaa-alueineen sijaitsi kaivausalueen pohjoisreunalla (noin 310/508) jääden sekin osittain alueen ulkopuolelle. Osa kivistä oli selvästi rapautuneita, hiiltä ja palanutta puuta oli runsaasti.

Kiveys 3 oli kokonaan esillä kaivausalueen itälaidalla (ruudun 2x2 m - 304/510 alueella). Se oli soikea, halkaisijaltaan

1 x 1,5 m, ja osa kivistä oli selvästi rapautuneita. Samoin kokonaan oli esillä kiveys 4 (noin 302/511) kaivausalueen kaakkoisnurkassa. Se oli muodoltaan jokseenkin pyöreä, halkaisijaltaan metrin ja sisälsi runsaasti rapautuneita kiviä.

Kiveys 5 kaivausalueen länsiosassa (noin 308/502) oli kokonaan esillä. Se oli varsin pieni, puolisen metriä halkaisijaltaan, ja pyöreä. Siinä oli runsaasti hiiltä ja joitakin rapautuneita kiviä. Kiveys 6 kaivausalueen etelälaidalla (noin 304/504) oli esillä vain osittain, mutta siitäkin huolimatta vaikutti varsin kookkaalta. Siitä oli pohjois-etelä -suunnassa näkyvissä vain vajaat puoli metriä, mutta itä-länsi -suunnassa sen halkaisija oli 2,5 m. Siinä oli mm. hiiltä ja hiiltynyttä puuta sekä palanutta savea.

Kiveys 7 kaivausalueen keskellä (noin 307/508) oli pieni ja hieinan epämääräisen muotoinen. Kiviä oli varsin vähän - lähes kaikki perusteellisesti rapautuneita - mutta hiiltä runsaasti. Kiveys 8 sijaitsi kaivausalueen itäreunassa, lähellä koilliskulmaa (noin 308/512) ja siitä oli ilmeisesti näkyvissä vai vähäinen osa; parikymmentä senttiä itä-länsi - suunnassa ja metrin verran pohjois-etelä -suunnassa. Hiiltä vaikutti olevan vähän mutta kiviä runsaasti.

Kiveys 9 (noin 307/510) oli pienialainen (0,8 x 1 m), epämääräisen muotoinen ja sisälsi vähän kiviä mutta runsaasti hiiltä ja hiiltynyttä puuta. Kiveys 10 (noin 303/510) oli osittain resentin kaivannon rikkoma, epämääräisen muotoinen (säilynyt osa vajaan metrin halkaisijaltaan), ja sisälsi varsin runsaasti kiviä, joista huomattava osa rapautuneita.

Ns. massalöydöt ja seulasta löydetyt artefaktit otettiin nyt talteen 0.5 x 0.5 m alalta kustakin kaivausruudusta (koordinaatit tämän "pikkuruudun" keskeltä), muille annettiin tarkemmat koordinaatit; lisäksi löytöpussiin merkittiin, mikäli löydöt olivat peräisin tietystä rakenteesta.

Pieniä pronssilevyn palasia löytyi 18, rullattua levyä yksi, piisanmuotoisia kappaleita yksi ja sulaneita pronssinkappaleita kolme kappaletta. Pieniä pronssiesineen katkelmia löytyi neljä.

Pronssiesineiden osia kerättiin joitakin: kaksi pronssirengasta (KM 28017: 1474, 1526), samoin kaksi pronssispiraalia (: 1484, 1712) ja kaksi haaraniittiä (: 1648, 1775). Rautaesineistä voidaan mainita jälleen kolme varrasmaista artefaktia. Yksi näistä (: 1737) poikkileikkaukseltaan nelikulmainen (3x4x30 mm), yksi (: 1512) kiilamainen (7x12x30 mm) ja yhdessä on kiinni kuonaa (: 1459). Orgaanista alkuperää olevia esineitä edustaa mahdollinen luuesineen katkelma, kenties jonkin esineen kahvaosa (: 1676).

Saviastian paloja 2. kerroksesta löytyi 38, edelleenkin lähinnä karkeapintaisia ja kivimurskasekoitteisia. Reunapaloja on vain yksi (: 1758) mutta koristeltuja kylkipaloja useita. Kahdessa yhteen sopivassa palassa (: 1564, 1565), kylkiprofiloinnin kohdalla, on koristevyöhykkeenä viistokuopanteita ja pinnassa horisontaaliuurteita. Uurrekoristeisia kylkipaloja (: 1632, 1719, 1747, 1769) on neljä kappaletta. Yhdessä palassa (: 1450) on naarmupinta ja lisäksi yhdessä palassa (: 1545) olevat painanteet saattavat olla koristelua).

Savikiekon katkelmia löytyi kolme. Näistä yksi (: 1587) on kiekon puolikas, jossa on rei'än jäännös. Mahdollisia savikiekon katkelmia on ainakin kaksi ja muita mahdollisia saviesineen katkelmia yksi.

Piitä löydettiin 10 kappaletta, joista yhdeksän on iskoksia, kvartssia muutama kappale, joista kolme iskosta. Edelleen löydettiin palanutta savea ja kuonaa sekä palamatonta ja palanutta luuta.

Ainakaan selvästi resenttejä löytöjä ei tullut lainkaan.

Kerros 3 ja taso 3

Kerros 3 sijaitsi tason 3 alapuolella, noin 45 - 50 cm pellonpinnasta. Kulttuurikerrosta voidaan pitää häiriintymättömänä, ja se rajoittui lähinnä kiveyksiin ja niiden ympärille kattaen yhteensä enää noin 18 neliömetrin alan.

Kiveys 1 (noin 308/500) oli nyt näkyvissä hieman suurempana kuin

edellisessä tasossa, noin 0,5 x 1,5 m kokoisena, pyöreähköä alueena. Siinä oli hiiltynyttä puuta, ja lähes kaikki kivet olivat rapautuneita. Kiveys 2 (noin 310/508) näkyi nyt kahtena erillisenä alueena. Ruudun 309/507 alueella oli pyöreähkö kiveys 2a, halkaisijaltaan puolisen metriä, jossa selvä kiveys - kivet pääosin rapautuneita - ja hiiltä. Ruudun (2 x 2 m) 308/508 alueella oli pohjois-etelä -suunnassa noin 0,5 m leveä ja 2 m pitkä kulttuurimaa-alue, jossa oli varsin runsaasti hiiltynyttä puuta ja harvakseltaan kiviä, kiveys 2b; se jäi osittain kaivausalueen ulkopuolelle.

Kiveys 3 (304/510) näkyi nyt halkaisijaltaan noin metrisenä, epämääräisenä kivikehänä, jonka keskellä oli humusta ja hiukan hiiltä. Vain muutamat kivet olivat rapautuneita. Kiveys 4 (noin 302/511) oli tasolle 3 tultaessa jo kaivettu pohjaan; pohja (pl/pol 132/191) noin 60 cm syvyydellä pellon pinnasta.

Kiveys 5 (noin 308/502) erottui epämääräisenä ja pienenä kulttuurimaaläikkänä, jossa oli pari pientä rapautunutta kiveä ja hieman palanutta savea. Kiveys 6 (noin 304/504) edelleenkin oli esillä vain osittain ja jokseenkin saman kokoisena ja mutoisena kuin edellisessä tasossa. Suurin osa kivistä oli rapautuneita.

Kiveys 7 (noin 307/508) oli tasolle 3 tultaessa kaivettu pohjaan; pohja (pl/pol 123/178) noin 55 cm syvyydellä pellon pinnasta. Kiveys 8 (noin 308/512) sen sijaan jatkui hyvin tiiviinä ja siitä oli näkyvissä saman verran kuin edellisellä tasolla. Vain paria kiveä oli rapautunut.

Kiveys 9 (noin 307/510) näkyi edelleen epämääräisen muotoisena ja sisälsi vain pari kiveä mutta samoin edelleen runsaasti hiiltä ja hiiltynyttä puuta. Kiveys 10 (noin 303/510), joka oli osittain resentin kaivannon rikkoma, erottui tasolla 3 tiiviinä, suorakaiteen muotoisena kiveyksenä (halkaisija 0,5 x 1,2 m). Vain muutamat kivet olivat rapautuneita.

Löydöt otettiin talteen kuten kerroksesta 2. Pieniä pronssilevyn palasia löytyi yhdeksän ja pieniä pronssiesineen katkelmia neljä - yksi näistä on astian reunasta. Esineitä löytyi vähän. Yksi (KM 28017: 1883) on rautainen, varrasmainen esine (4x8x76 mm), poikkileikkaukseltaan suorakaiteenomainen ja toiseen päähän ka

peneva.

Saviastian paloja 3. kerroksesta löytyi 6, osa karkeapintaisia ja kivimurskasekoitteisia, joista yksi (: 1867) on uurrekoristeltu. Pii-iskoksia saatiin yksi. Palanutta savea ja kuonaa sekä palamatonta ja palanutta luuta löytyi edelleen.

Resenttejä löytöjä ei tullut lainkaan.

Kerros 4

Kerros 4 sijaitsi tason 4 alapuolella, läikkä 1:n kohdalla noin 65 - 80 cm, kiveys 8:n kohdalla 65 - 75 cm pellonpinnasta ja kiveys 2:n kohdalla noin 55 cm. Muut kiveykset oli kaivettu pohjaan tason 3 jälkeen.

Kiveys 1:n pohja oli leikkauksen kohdalla (pl/pol 118/176) noin 60 cm syvyydellä pellon pinnasta. Kiveys nro 3:n pohja oli (131/182) noin 50 cm ja nro 4:n (132/191) ja nro 5:n (112/172) vastaavasti 60 cm pellon pinnasta. Kiveyksen 6 pohja oli leikkauksen kohdalla (113/186) noin 70 cm maanpinnan alapuolella. Kiveyksen 9 pohja tuli vastaan puoli metriä maanpinnan alapuolella (130/181) ja nro 10:llä vastaavasti kymmenkunta senttiä alempana (132/191).

Kulttuurikerrosta voidaan pitää häiriintymättömänä. Löydöt otettiin talteen kuten kerroksista 2 ja 3. Pieniä pronssilevyn palasia 4. kerroksesta löytyi kolme, saviastian paloja yksi ja pii-iskoksia samoin yksi. Palanutta savea ja kuonaa sekä palamatonta ja palanutta luuta löytyi jonkin verran.

Resenttejä löytöjä ei tullut ollenkaan.

Kerros 5

Kerros 5 sijaitsi tason 5 alapuolella, läikkä 1:n kohdalla noin 80 - 90 cm pellonpinnasta. Kaikki loputkin kiveykset oli kaivettu pohjaan tason 4 jälkeen. Kiveys 2a meni pohjaan reilut

puoli metriä pellon pinnasta (pl/pol 134/188), kuten myös nro 2b (134/185). Kiveys 8 jatkui näkyvältä osin noin 70 cm syvyyteen saakka (130/200).

Kulttuurikerrosta voidaan pitää häiriintymättömänä. Löydöt otettiin talteen kuten kerroksista 2, 3 ja 4. Pieniä pronssilevyn palasia 5. kerroksesta löytyi kaksi, samoin saviastian paloja ja pii-iskoksia. Kuonaa ja palamatonta luuta löytyi hiukan. Lisäksi löytyi yksi rautavarras (KM 28017: 1912) ja mahdollisen saviesineen katkelma.

Ei resenttejä löytöjä.

Kerros 6

Kerros 6 sijaitsi tason 6 alapuolella, läikkä 1:n kohdalla noin 90 - 115 cm pellonpinnasta. Kulttuurikerrosta voidaan pitää häiriintymättömänä. Löydöt otettiin talteen kuten kerroksista 2 - 5.

Pieniä pronssilevyn palasia 6. kerroksesta löytyi kaksi. Lisäksi löytyi, vähän palanutta savea, kuonaa ja palamatonta luuta.

Ei resenttejä löytöjä.

YHTEENVETO

Porrassalmen peltoalueella v. 1993 tehdyissä tutkimuksissa löydettiin runsaasti eri tyyppisiä artefakteja. Pelkästään pronssiartefakteja on yhteensä liki 500 (467 kpl), painomittana ilmaistuna toista kiloa (1143 g). Vuonna 1991 paikalta kerätiin pronssiartefakteja puolisen kiloa (552 g). Valtaosaa niistä ei kuitenkaan voi ajoittaa.

Spiraaliketjunktajan (KM 28017: 1150), kankiketjun nivelosien (KM 28017: 10, 104), pienen kaularenkaan katkelman (KM 26595: 219) ja hihnanjakajan katkelman (KM 26595: 224) perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että ainakin osa esineistöstä on nuoremalta rautakaudelta. Myös rautakaudentyypin keramiikka, jota

paikalta löydettiin runsaasti, viittaa samalle ajanjaksolle.

Alueen osalta on erityisesti runsas pronssiartefaktien määrä - mm. kierrettyä pronssilevyä, sulaneita möykkymäisiä ja pisaraimaisia kappaleita - varsin kiinnostava piirre. Ainakin pisaraimaiset kappaleet lienevät syntyneet pronssinvalannan yhteydessä. Esineiden katkelmat puolestaan saattavat olla "uusiokäyttöön" otettua raaka-ainetta.

Kiinnostavia ovat luonnollisesti myös kyntökerroksen alapuolella säilyneet kiveykset. Ne ovat alunperin olleet ilmeisesti korkeampia ja tulleet maanpinnan tasolle saakka tai mahdollisesti hieman korkeammallekin. Peltomultakerroksen allahan on säilynyt osia ainoastaan sellaisista rakenteista, jotka ovat menneet vähintään noin 30 cm syvyyteen; siis rakenteet, jotka aikoinaan on kaivettu ainakin osittain maan sisään.

Olen parin kiveyksen osalta tarkastellut hieman, mitä ne ovat pitäneet sisällään. Pieni, halkaisijaltaan puolimetrisen ja pyöreähkö kiveys nro 5 sisälsi (löytöluettelon mukaan) mm. kuonaantunutta ja palanutta savea, palanutta ja palamatonta luuta, kuonaa - yksi pala, jossa oli kiinni pronssia, hiiltä ja hiiltynyttä puuta -, kvartsia, pronssilevyn palasia ja sulanutta pronssia.

Kiveys nro 6 sisälsi mm. kuonaantunutta savea (191 kpl), palanutta savea (154), kuonaa (12), palamatonta luuta (72), palanutta luuta (24), piitä (1), saviastian paloja (16), savikiekon katkelmia (2, joista toinen on puolikas rei'än jäännöksineen), pieniä pronssilevyn kappaleita (5), pronssiesineen katkelmia (2), sulanutta pronssia (2), pronssispiraalia (1), pronssivarasta (1), haaraniitti, spiraaliketjunktantaja. Artefaktien lukumäärä ja laji perustuvat löytöluetteloön eivätkä ne välttämättä ole kaikilta osin aivan täsmällisiä ja lopullisia, mutta suuntaa antavia kuitenkin.

Kaiken kaikkiaan kaivausalueelta 2 on vuosina 1991 ja 1993 kerätty pronssiartefakteja reilusti yli puolentuhatta, noin 1,7 kiloa, saviruukun sirpaleita noin 300 sekä kuonan ja savitiivisten kappaleita noin 3500, yli 6 kiloa. Merkittävänä yksityiskohtana on huomattava, että kuonan joukossa oli sellaisia kappa

leita, joihin oli tarttunut kiinni niin hiiltä kuin pronssiakin.

Kiinnostavia esineitä ovat sinänsä yksinkertaiset haaraniitit. Ne ovat yhdestä, muutaman millimetrin levyisestä pronssisuikaleesta T-muotoiseksi taivutettuja esineitä, noin senttimetrin korkeita. Tällaisia käyttämättömiä niittejä paikalta löydettiin 7 kappaletta - ne viittaavat paikalla harjoitettuun käsityöhön.

Taulukko 1. Peltomultakerrokset 2-3 ja kulttuurikerrokset 1-6.

Krs/Art	Ple	Ppi	Pes	Pru	Psu	Haa	Sav	Pis	Kis	Res	Yht
Pm 2	31	7	12	2	6	-	128	12	-	11	209
Pm 3	31	17	8	-	10	1	31	5	-	16	119
Kk 1	26	1	3	1	2	3	5	4	1	1	93
Kk 2	18	1	4	1	3	2	38	9	3	-	79
Kk 3	9	-	4	-	-	-	6	1	-	-	20
Kk 4	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	5
Kk 5	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	6
Kk 6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Yht	122	26	31	4	21	6	257	34	4	28	533

Krs = kerros Art = artefaktilaji Ple = pronssilevyn pala
 Ppi = pronssipisara Pes = pronssiesineen katkelma
 Pru = pronssilevy, rullattu Psu = pronssia, sulanut
 Haa = haaraniitti, pronssia Sav = saviastian pala
 Pis = pii-iskos Kis = kvartsi-iskos Res = resentti löytö
 Pm 2 = 2. peltomultakerros Kk 1 = 1. kulttuurikerros

Taulukko 2. Peltomultakerros 1.

Krs/Art	Ple	Ppi	Pes	Pru	Psu	Haa	Sav	Pis	Kis	Res	Yht
Pm 1	105	24	22	7	28	1	21	-	*	1	90

* = ei otettu talteen (muut merkit, ks. taulukko 2)

Verrattessa taulukoita 1 ja 2 voidaan huomata, että häiriintymättömistä kulttuurikerroksista on löydetty myös samoja artefaktilajeja kuin peltomultakerroksista. Tämän perusteella voidaan esittää, että esim. häiriintyneistä kerroksista kerätyt pisaramuotoiset pronssiertefaktit - ilmeisesti valinpisaroita - liittyvät paikalla olevaan muinaisjäännökseen.

Metalliartefaktien lisäksi paikalta löytyi myös orgaanista alkuperää olevia esineitä, joita on käytetty eri tarkoituksiin. Yksi sellainen on luukamman katkelma, ilmeisesti osa kaksipuolisesta kammasta, jonka toisessa päässä on vielä säilynyt piikkien jäännöksiä. Toinen luuesine on mahdollinen luulusikan varsiosa, jonka koristeena on kaiverrettua nauhaornamentiikkaa.

Edellä esitetyn perusteella voidaan esittää, että alueella on sijainnut asuinpaikka, jonka yhteydessä on harjoitettu pronssiesineiden valmistusta. Esineiden perusteella se on joko viikinkiristiretkiaikainen tai sitä myöhäisempi, ei kuitenkaan keskiaikaa nuorempi. Mahdollista tietysti on sekin, että pronssiesineiden valmistuksen liittyvät rakenteet ja asuinpaikka ovat eri ikäisiä.

Turussa 12.11.1995

Hannu Poutiainen

KIRJALLISUUS:

Etelä-Savon Seutukaavaliitto 1984: Etelä-Savon esihistorialliset suojelukohteet. - Julkaisu 113.

Hurre, M. 1984: Itä-Suomen rautakautinen asutus arkeologian valossa. - Suomen väestön esihistorialliset juuret. Helsinki 1984.

Kivikoski, E. 1973: Die Eisenzeit Finnlands.

Lehtosalo-Hilander, P.-L. 1988: Esihistorian vuosituhanet Savon alueella. - Lehtosalo-Hilander, P.-L. & Pirinen, K: Savon historia I.

Wirilander, H. 1982: Mikkelin pitäjän historia.

MIKKELIN MLK KYYHKYLÄ PORRASSALMEN PELTO, alue 2

Kuva- ja negatiiviluettelo, kuvat H. Poutiainen 1993

Kuva	Neg.	Aihe
4	94381	Kiveys 2, taso 2, S
5	94382	Kiveys 7, taso 2, S
6	94383	Kiveys 9, taso 2, S
7	94384	Kiveys 3, taso 2 ja 1, N
	94385	Kiveys 8, taso 2, W
9	94386	Kiveys 10, taso 2, W
1	94387	Alue 2, taso 2, N
2	94388	Alue 2, taso 2, N
3	94389	Alue 2, taso 2, N
	94390	Läikkä 1, tasot 3 ja 2, S
10	94391	Kiveys 1, taso 3, E
	94392	Kiveys 3, tasot 3 ja 1, N
	94393	Kiveys 8, taso 3, W
11	94394	Kiveys 3, tasot pohja ja 1, N
12	94395	Kiveys 6, tasot 3 ja 2/3, N
	94396	Kiveys 6 osin, tasot 3 ja 2/3, ylhäältä
14	94397	Kiveys 6, taso 3, N
	94398	Kiveys 6, taso 3, W
	94399	Kiveys 5, taso 3 ja 1/2, S
	94400	Kiveys 1, leikkaus, E
	94401	Kiveys 1, leikkaus, E
	94402	Kiveys 5, leikkaus, S
	94403	Kiveys 5, leikkaus, S
	94404	Kiveys 5, leikkaus, S
	94405	Kiveys 5, leikkaus, S
	94406	Kiveys 5, kuopalla, S
13	94407	Työkuva, kiveys 6 puhdistettavana
	94408	Kiveys 6, leikkaus, N
	94409	Kiveys 6, leikkaus, N
	94410	Kiveys 6 osin, leikkaus, N
8	94411	Kiveys 8, leikkaus, W

MIKKELIN MLK KYHHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO

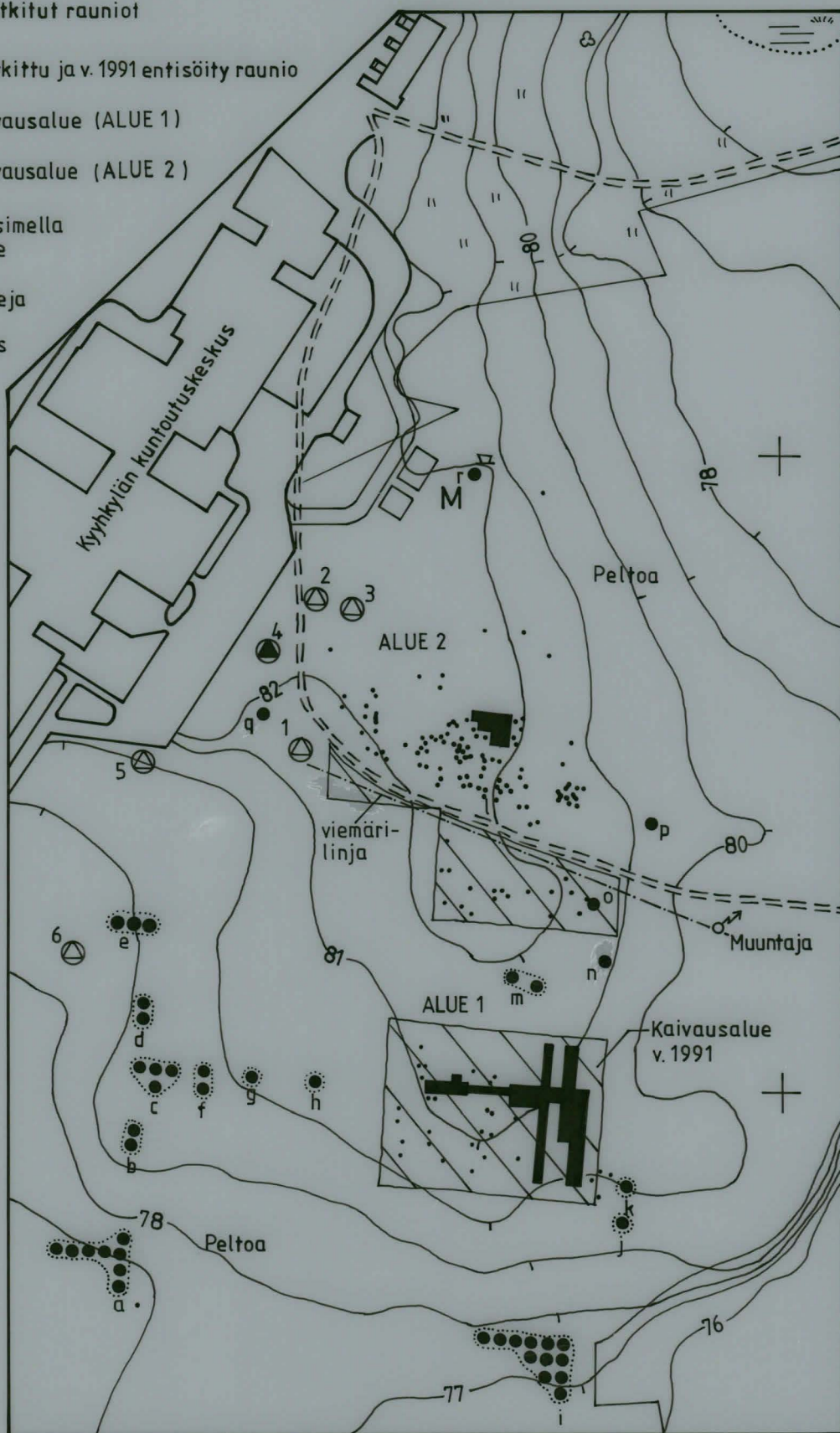
H. POUTAINEN 1993

YLEISKARTTA

MK 1:2000

- 5 v. 1937-38 tutkitut rauniot
- 4 v. 1937-38 tutkittu ja v. 1991 entisöity raunio
- v. 1991 kaivausalue (ALUE 1)
- v. 1993 kaivausalue (ALUE 2)
- metallinilmaisimella tutkittu alue
- pronssiartefakteja
- kulttuurikerros koekuopassa
- kulttuurimaa-alue
- M** v. 1982 tarkastuksessa löydetty rtk. keramiikkaa

nep

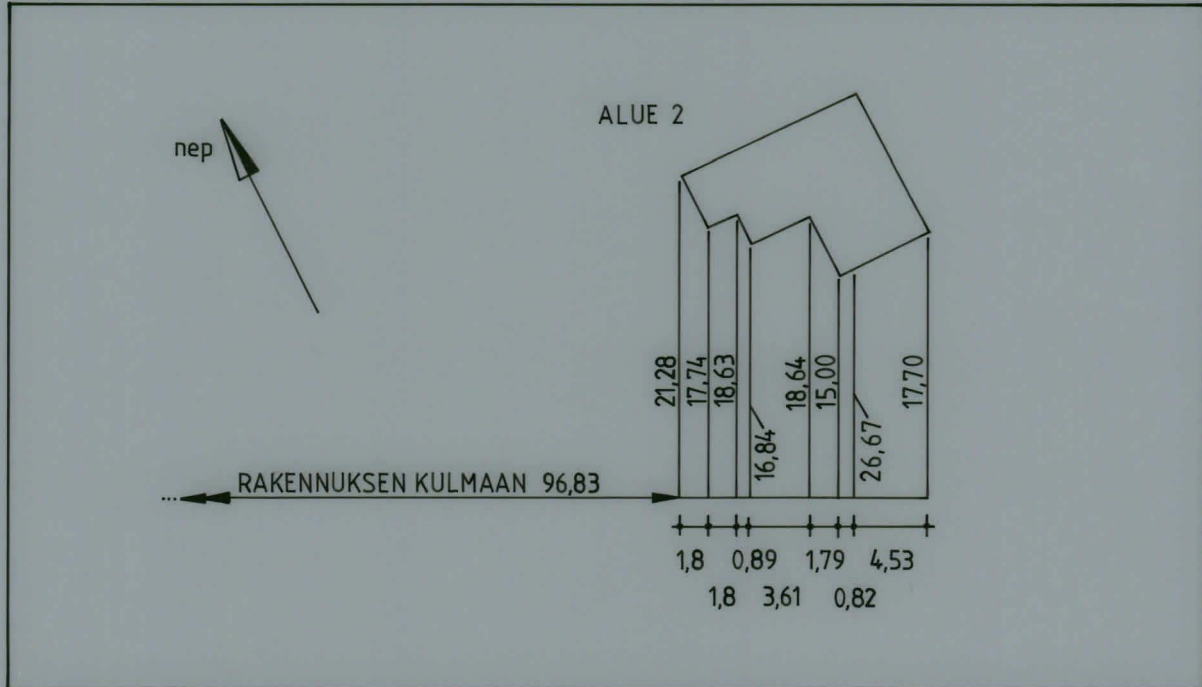
Karttapohja:
 Kaavoituksen pohja-
 kartta 1:2000
 Mikkelin mlk
 Kyhköylänniemi v. 1991

MIKKELIN MLK KYYHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO

H.POUTIAINEN 1993

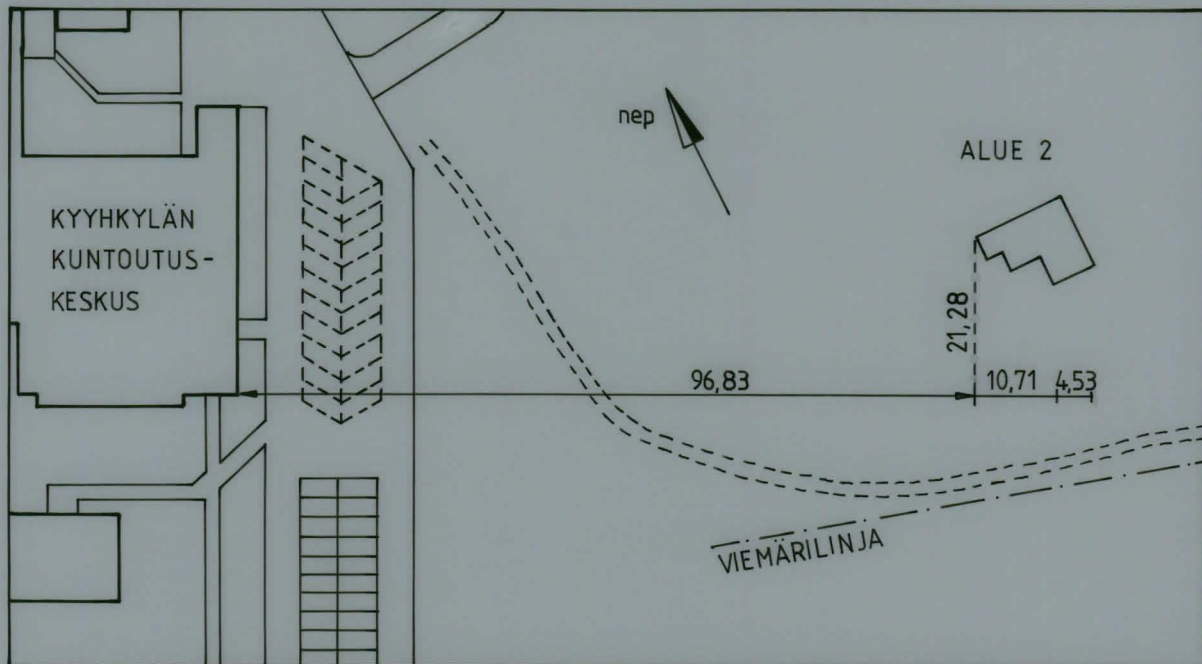
KAIVAUSSALUE 2:n KIIINNITYS

MK 1:500 (kiinnityksen mittapiirros) 20m

KAIVAUSSALUE 2:n SIJAINTI RAKENNUKSEEN NÄHDEN

MK 1:1000 50m

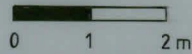

MIKKELIN MLK KYYHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO Hannu Poutiainen 1993

Kaivausalue 2

Pinta- ja pohjavaaituskartta

Mk 1:100

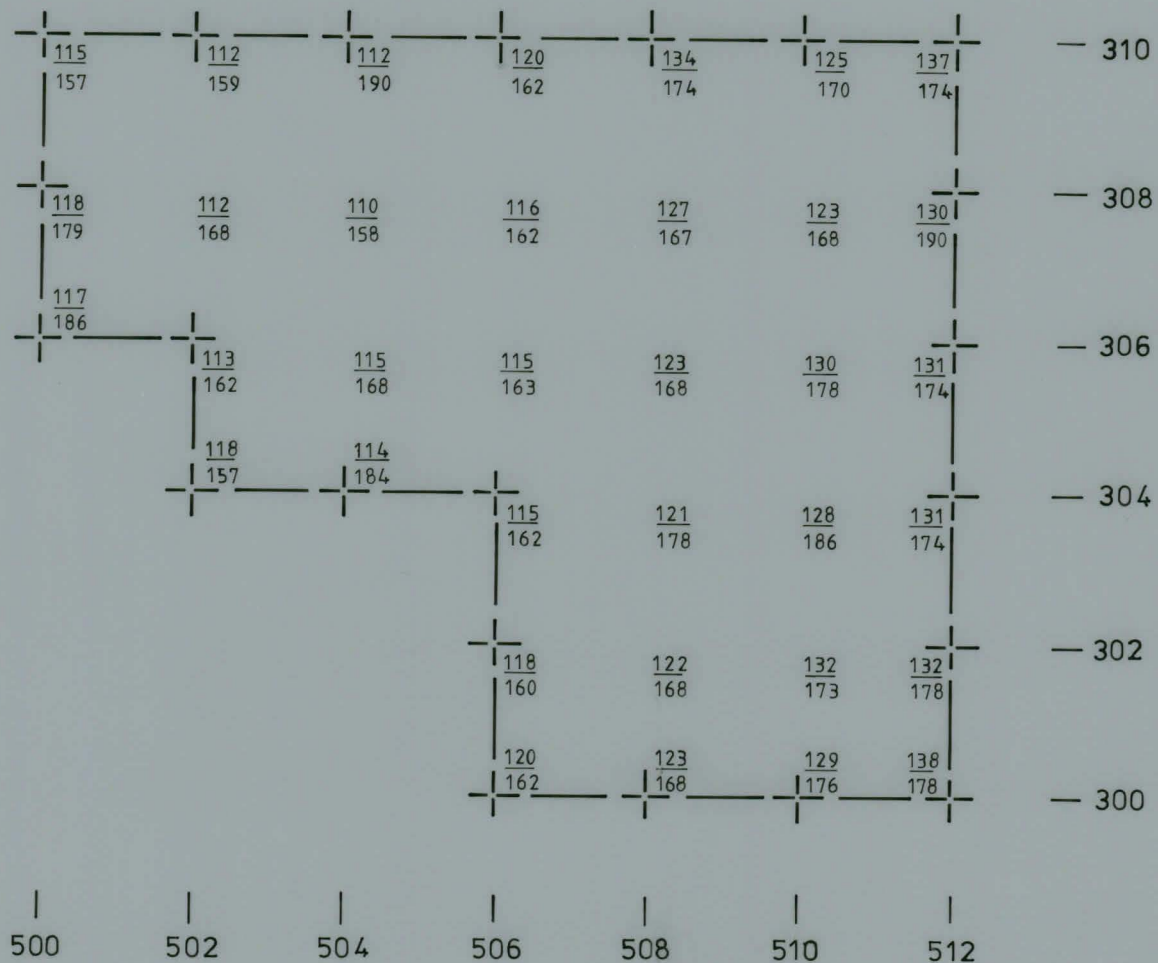
Kp 82,11 m mpy, lukema 134

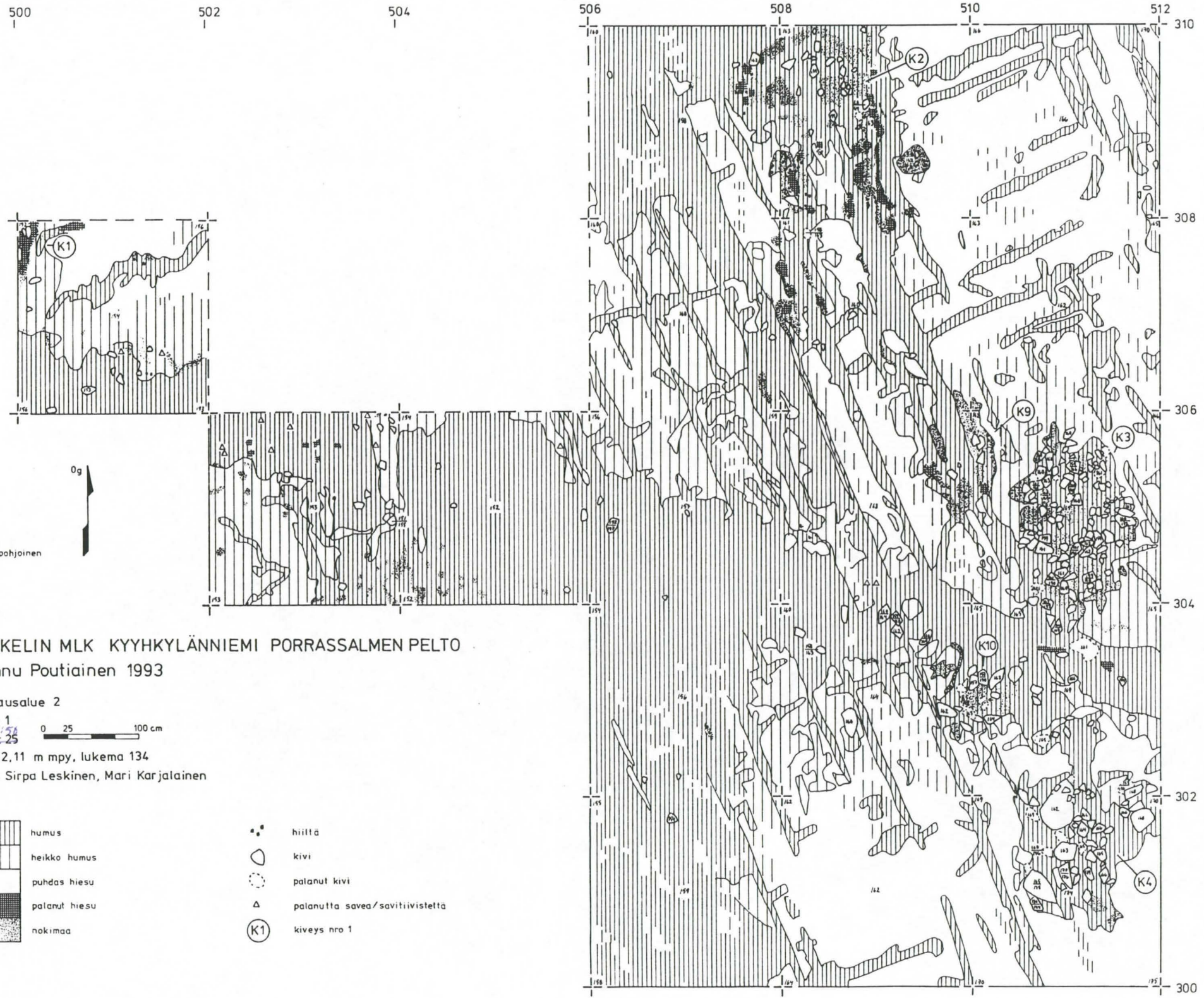
Piirt. Sirpa Leskinen

0g

neulapohjoinen

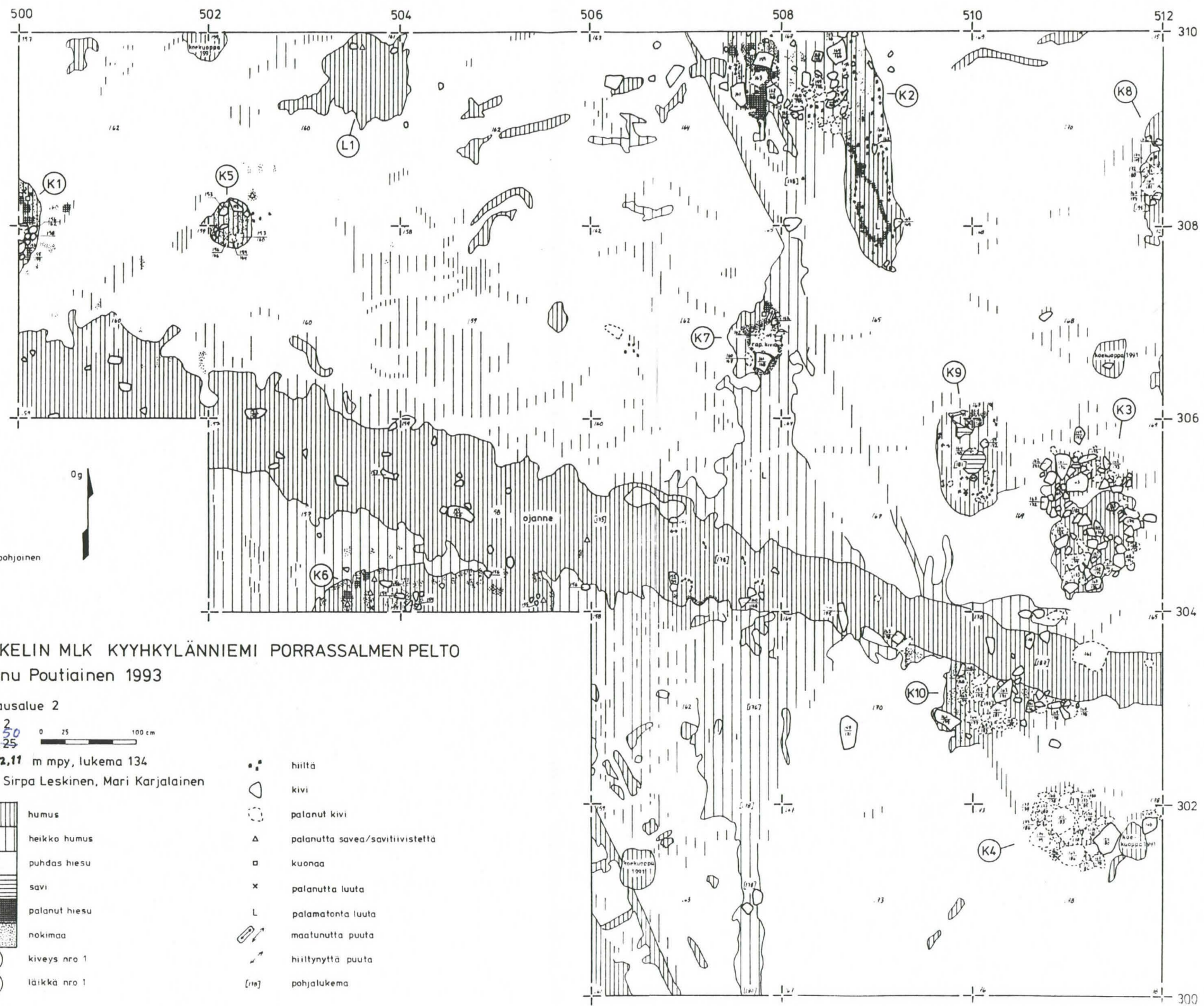

MIKKELIN MLK KYYPHÖYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO
 Hannu Poutiainen 1993

Kaivausalue 2
 Taso 1
 Mk 1:25
 Kp 82.11 m mpy, lukema 134
 Piirt. Sirpa Leskinen, Mari Karjalainen

	humus		hiiltä
	heikko humus		kivi
	puhdas hiesu		palanut kivi
	palanut hiesu		palanutta savea/savitiivistettä
	nokimaa		kiveys nro 1

MIKKELIN MLK KYHHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO
 Hannu Poutiainen 1993

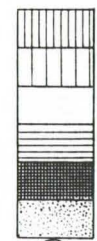
Kaivausalue 2

Taso 2

Mk 1:25

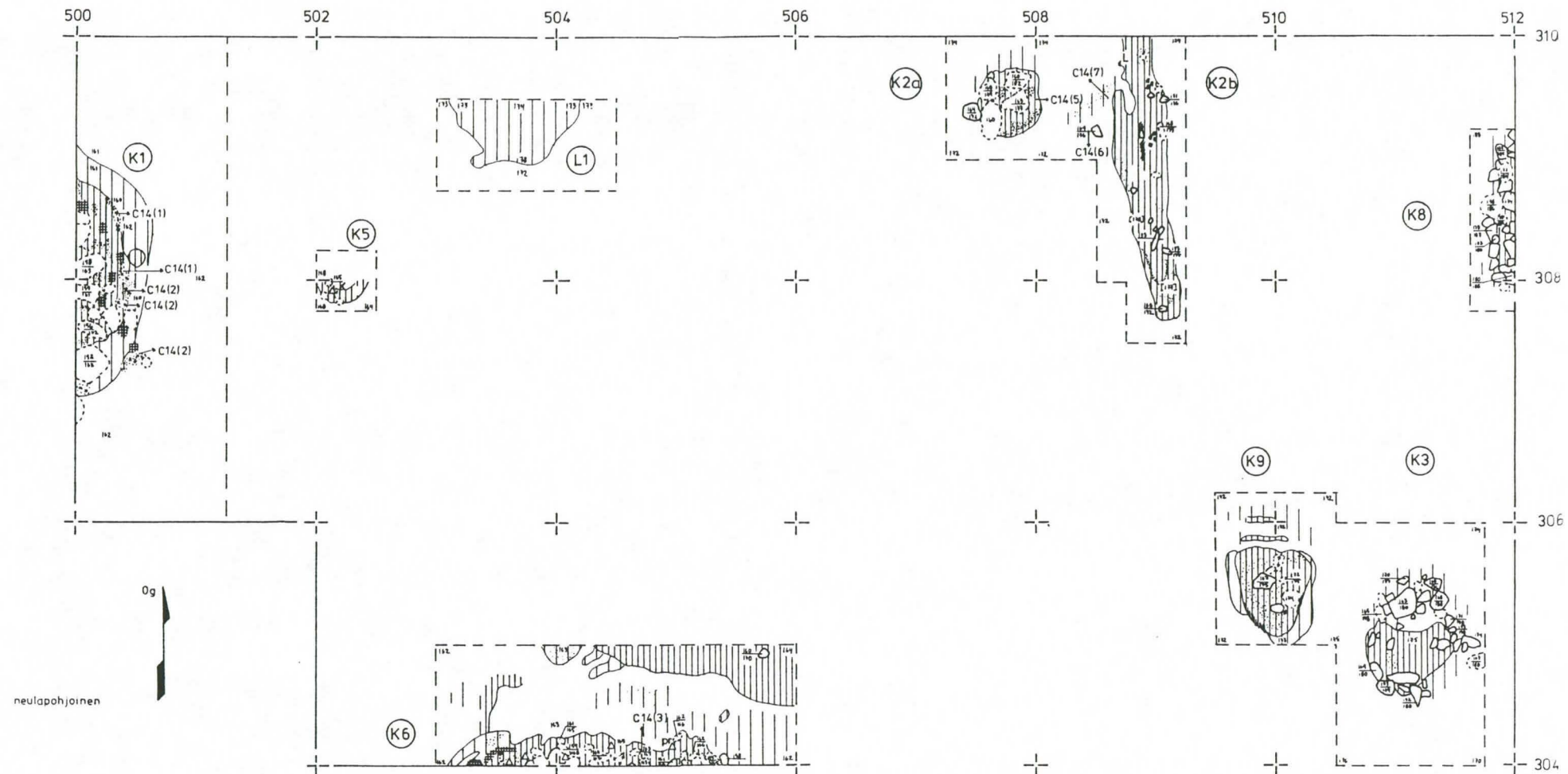
Kp 82,11 m mpy, lukema 134

Piirt. Sirpa Leskinen, Mari Karjalainen

(K1) kiveys nro 1
 (L1) laikka nro 1

- hiiltä
- kivi
- palanut kivi
- △ palanutta savea/savitiivistettä
- kuonaa
- × palanutta luuta
- L palamatonta luuta
- ↗ maatumutta puuta
- ↘ hiittynyttä puuta
- [18] pohjalukema

MIKKELIN MLK KYHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO
 Hannu Poutiainen 1993

Kaivausalue 2
 Taso 3
 Mk 1:25
 Kp 80,120 m mpy, lukema 134
 Piirt. Hannu Poutiainen

- humus
- heikko humus
- puhdas hiesu
- palanut hiesu
- nokimaa
- hiiltä
- kiveys nro 1
- laikka nro 1

- kivi
- palanut kivi
- palanutta savea/savitiivistettä
- keramiikkaa
- palanutta luuta
- palamatonta luuta
- pronssiartefakti
- maatonutta puuta
- hiiltynyttä puuta
- pohjalukema
- hiilinäyte nro 1

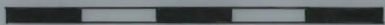
MIKKELIN MLK KYYHKYLÄNNIEMI

PORRASSALMEN PELTO

Hannu Poutiainen 1993

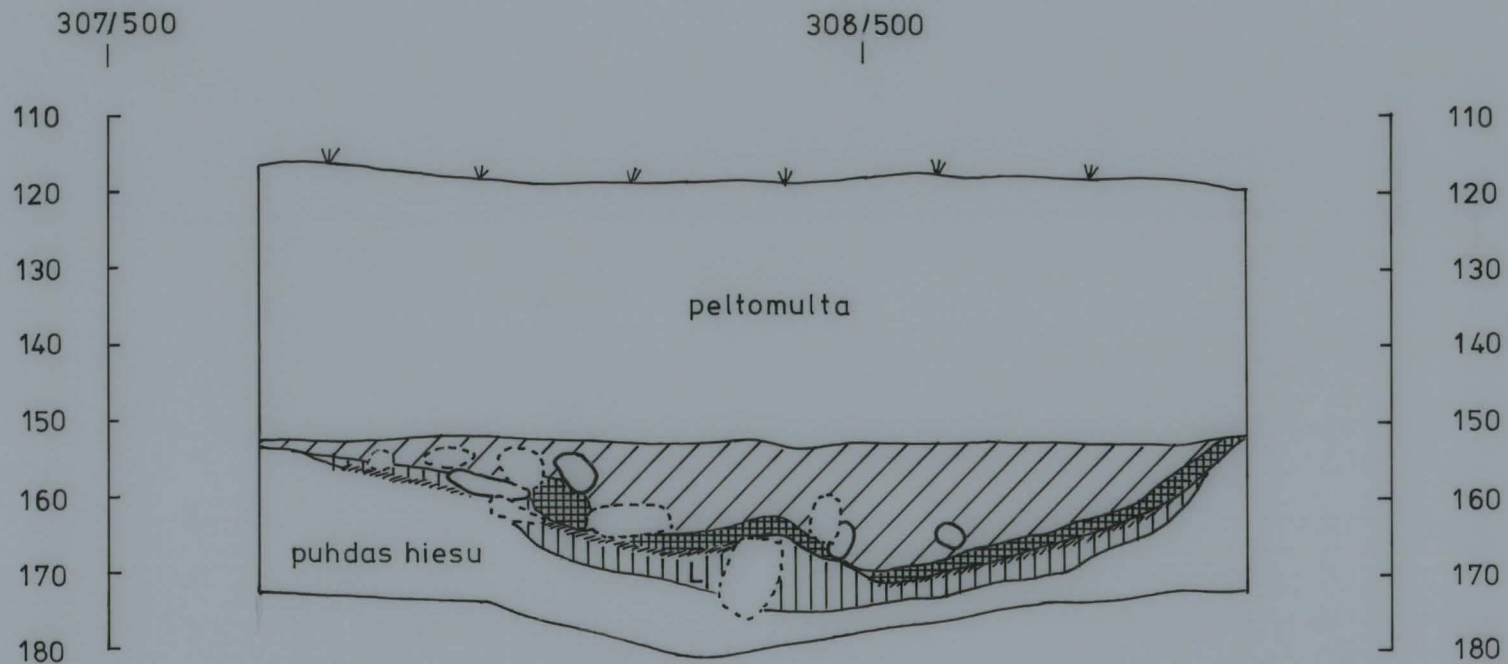
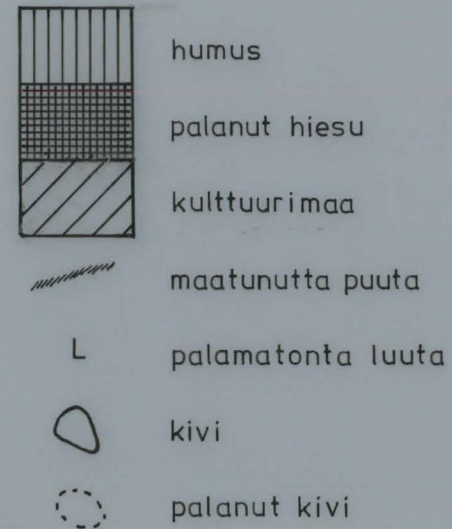
Kaivausalue 2

Kiveys 1, profiili x=307,20 - 308,50 y=500

Mk 1:10 50 cm

Kp 82,11 m mpy, lukema 134

Piirt. H. Poutiainen

MIKKELIN MLK KYYHKYLÄNNIEMI

PORRASSALMEN PELTO

Hannu Poutiainen 1993

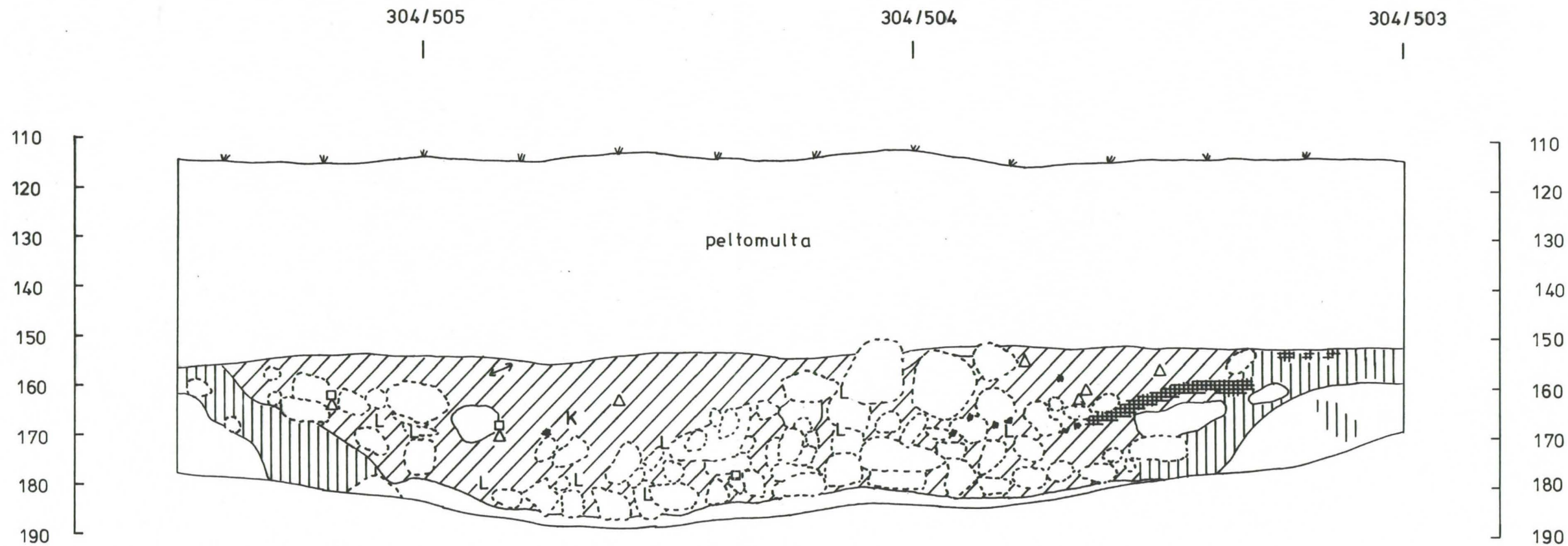
Kaivausalue 2

Kiveys 6, profiili x=304 y=503 - 505,50

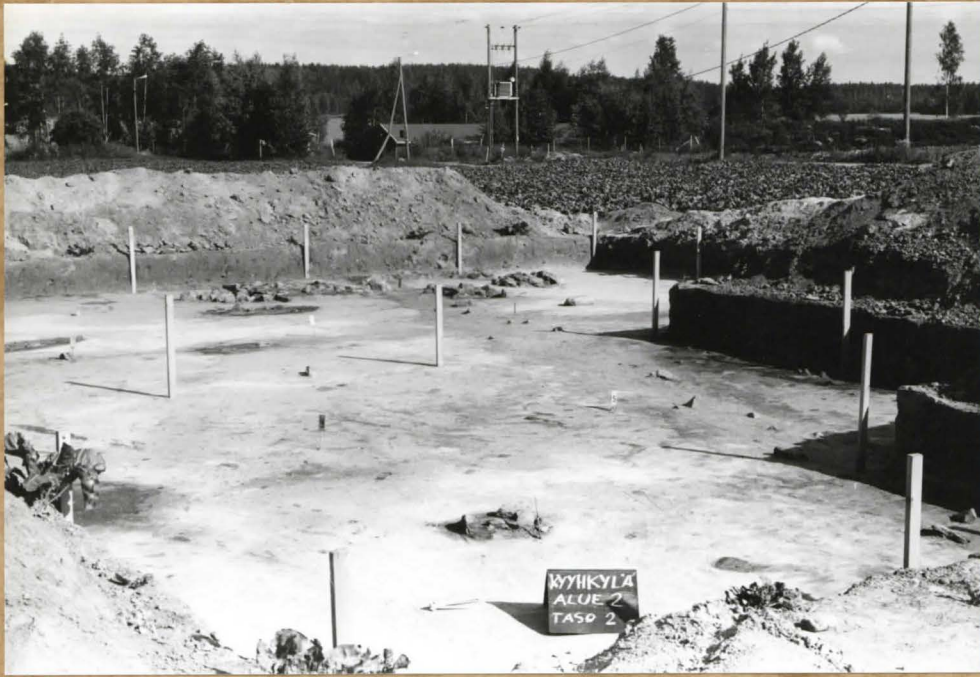
Mk 1:10 50 cm

Kp 82,11 m mpy, lukema 134

Piirt. H. Poutiainen

MIKKELIN MLK KYHKYLÄNNIEMI PORRASSALMEN PELTO

F. 94387

KUVA 1.

F. 94388

KUVA 2.

F. 94389

KUVA 3.

KUVA 4.

F. 94381

KYYHKYLÄ
KIVEYS 2
TASO 2

KUVA 5.

F. 94382

KYYHKYLÄ
KIVEYS 7
TASO 2

KUVA 6.

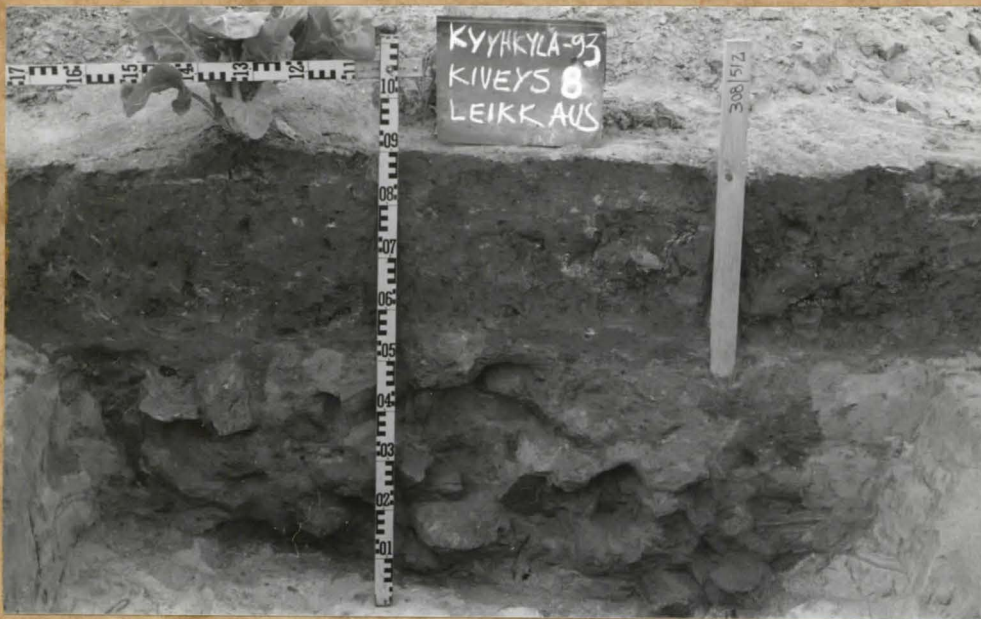
F. 94383

KYYHKYLÄ
KIVEYS 9
TASO 2

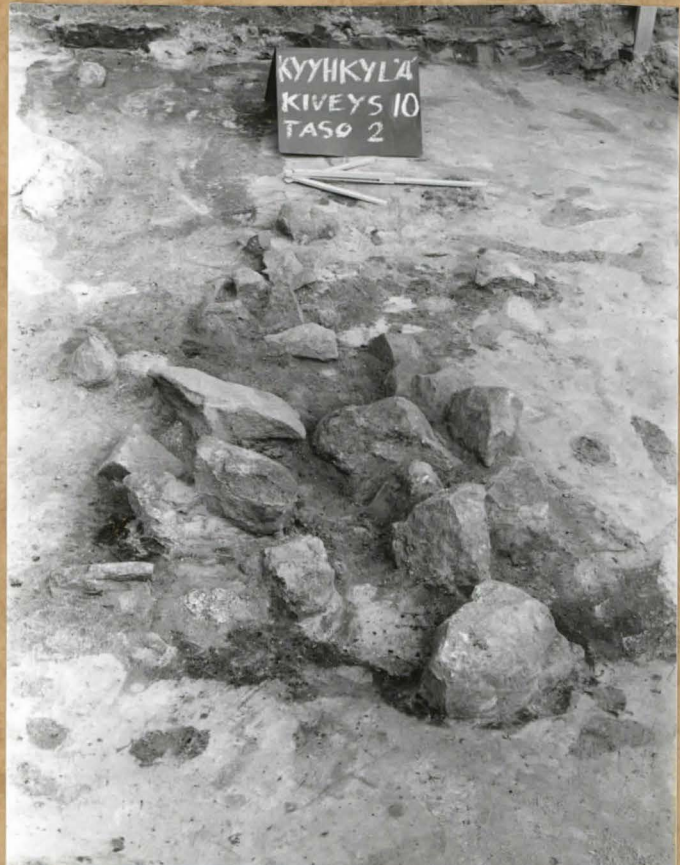
F. 94384

KUVA 7.

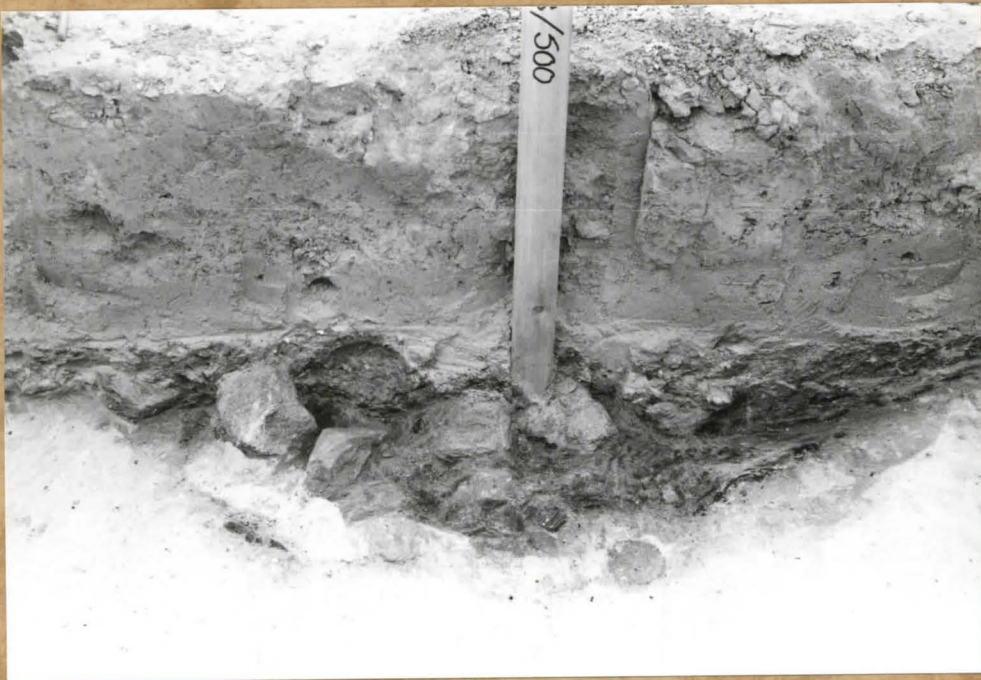
F. 94411

KUVA 8.

F. 94386

KUVA 9.

F. 94391

KUVA 10. KIVEYS 1, TASO 3, E.

F. 94394

KUVA 11.

F. 94397

KUVA 12.

F. 94407

KUVA 13. KIVEYS 6. PUHDISTETTAVANA.

KUVA 14. KIVEYS 6. LEIKKAUS, N.

F. 94397

Mikkeli
Kyyhkylä
1993

aarre
keräymä x
yks.l. rahak. pää:n:ro 93 070
alanumeroita yht. 2

: 1	Arabialainen raha ?	dirhemi? 800-1000? pieni reunakatelma kahtena kappaleena	rahap. paino g 0,20	kaiv.n:o 29.6. alue krs peltomulta 2. krs ruutu	koordin. x=308,0 tai vast. y=504,5
: 2	Tanska Fredrik IV 1699-1730	1/2 killinkiä 1719	rahap. Schou 15 paino g	kaiv.n:o 22.6. alue krs pinta ruutu	koordin. x=300 tai vast. y=497